

- ” Лисенко А., Мішин М., Горбенко О., Широковська О. Аналіз контенту допоміжної класифікації базових фігур спортивних танців європейської програми. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2025. Том 13, № 3. С. 45-51. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i3-007>.
- Lysenko A., Mishyn M., Horbenko O., Shyrokovska O. Analiz kontentu dopomizhnoi klasyfikatsii bazovykh fihur sportyvnykh tantsiv yevropeiskoi prohramy [Analysis of the content of the auxiliary classification of basic figures in european program sports dances]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 2025. Vol. 13, No 3. S. 45-51. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i3-007>.

УДК [78.085.3/796.015.132:796.012.265]
DOI: 10.31110/2616-650X-vol13i3-007

Альберт ЛИСЕНКО¹, Максим МІШИН², Олена ГОРБЕНКО³, Олександра ШИРОКОВСЬКА⁴

¹⁻³ Харківська державна академія фізичної культури, Україна

⁴ Харківська державна академія культури, Україна

¹ <https://orcid.org/0000-0001-7235-9985>
speksalbert@gmail.com

² <https://orcid.org/0000-0002-8908-6861>
mishyn.m@khdaifk.com

³ <https://orcid.org/0000-0002-5194-6141>
horbenkoelen@gmail.com

⁴ <https://orcid.org/0000-0001-8021-9472>
shirokovskaya_aleks@ukr.net

АНАЛІЗ КОНТЕНТУ ДОПОМІЖНОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ БАЗОВИХ ФІГУР СПОРТИВНИХ ТАНЦІВ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПРОГРАМИ

Анотація. У даній статті авторами запропоновано систему критеріїв для формування допоміжної класифікації базових фігур і змагальних варіацій спортивних танців європейської програми. Отже, проведене дослідження підтверджує, що аналіз спеціальної літератури, рекомендованої найбільшими міжнародними спортивними і танцювальними організаціями, показує недостатність викладення логіки розподілу фігур за умовним рівнем складності, які прийняті на змаганнях зі спортивних танців. Метою дослідження є схарактеризувати контент критеріїв для формування допоміжної класифікації базових фігур спортивних танців європейської програми з урахуванням просторових та ритмічних характеристик. У роботі були використані теоретичний аналіз і узагальнення методичної літератури, моніторинг інформаційних ресурсів мережі Інтернет, контент-аналіз правил проведення змагань Міжнародної Асоціації спортивного танцю, Всесвітньої федерації танцювального спорту, Асоціації спортивного танцю України та Всеукраїнської федерації танцювального спорту. Результати здійсненого аналізу дозволяють зробити висновок про основні компоненти кінематичної структури, які виступали ключовими чинниками класифікації технічних елементів і фігур, що відіграють важливу роль як у процесі технічної підготовки спортсменів, так і в подальшій оцінці суддями на змаганнях. Здійснене дослідження дає можливість зробити такі висновки: з огляду на основні біомеханічні характеристики техніки виконання кроків фігур Танго, розроблено алгоритм побудови візуальної таблиці критеріїв допоміжної класифікації базових фігур. Отже, є всі підстави зробити такий висновок: допоміжна класифікація, створена на основі цієї системи критеріїв, може бути адаптована для різних завдань підготовки, зокрема при розробці змагальних композицій та оцінюванні рівня складності танцювальних елементів.

Ключові слова: спортивні танці; європейська програма; допоміжна класифікація; дії; фігури.

Albert LYSENKO¹, Maksym MISHYN², Olena HORBENKO³, Oleksandra SHYROKOVSKA⁴

¹⁻³ Kharkiv State Academy of Physical Culture, Ukraine

⁴ Kharkiv State Academy of Culture, Ukraine

¹ <https://orcid.org/0000-0001-7235-9985>
speksalbert@gmail.com

² <https://orcid.org/0000-0002-8908-6861>
mishyn.m@khdaifk.com

³ <https://orcid.org/0000-0002-5194-6141>
horbenkoelen@gmail.com

⁴ <https://orcid.org/0000-0001-8021-9472>
shirokovskaya_aleks@ukr.net

ANALYSIS OF THE CONTENT OF THE AUXILIARY CLASSIFICATION OF BASIC FIGURES IN EUROPEAN PROGRAM SPORTS DANCES

Abstract. In this article, the authors propose a criteria system for forming an auxiliary classification of basic figures and competitive variations of European program sports dances. Thus, the conducted research confirms that the analysis of specialized literature recommended by the most significant international sports and dance organizations shows the insufficiency of the presentation of the logic of the distribution of figures by the conditional level of complexity, which is accepted in sports dance competitions. The study aims to characterize the criteria content for forming an auxiliary classification of basic figures of European program sports dances, considering spatial and rhythmic characteristics. The study utilized theoretical analysis and generalization of methodological literature, monitoring of Internet information resources, and content analysis of the competition rules of the International DanceSport Association, the World DanceSport Federation, the Ukrainian DanceSport Association, and the All-Ukrainian DanceSport Federation. The analysis results allow for the conclusion that the main

components of the kinematic structure served as key factors in the classification of technical elements and figures, playing an important role in both the process of technical training of athletes and their subsequent evaluation by judges in competitions. The conducted research allows for the following conclusions: based on the main biomechanical characteristics of the technique for performing steps of Tango figures, an algorithm for constructing a visual table of criteria for the auxiliary classification of basic figures was developed. Thus, it can be concluded that the auxiliary classification, created based on this system of criteria, can be adapted for various training tasks, particularly in developing competitive compositions and evaluating the complexity of dance elements.

Keywords: sports dances; European program; auxiliary classification; actions; figures.

Постановка проблеми. Як показали наукові та експериментальні дослідження, на сучасному етапі спортивні танці активно розвиваються у всьому світі, особливо в країнах Східної Європи. Проте існує багато проблем [1]. Проблема обмеження по фігурах, які повинні виконуватися в класах, і їх недотримання [1; 2; 12] є актуальною для всіх учасників змагань (починаючи з батьків і закінчуючи апаратом спортивних інспекторів суддівських колегій). Тому, на етапі початкової підготовки навчально-тренувального процесу та змагального досвіду спортсмен повинен бути огорожений від технічних елементів і фігур, які порушують логіку його навчання і виявляють, наскільки він не володіє своїм тілом [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз спеціальної літератури, рекомендованої найбільшими міжнародними спортивними і танцювальними організаціями, показує, що у основних навчально-методичних посібниках [2; 3; 7; 8; 11] проблема є мало розробленою. Логіка розподілу фігур за умовним рівнем складності, які прийняті на змаганнях зі спортивних танців як в нашій країні, так і у світі в цілому, не була об'єктом спеціального вивчення. Порівняно прості фігури з незрозумілих причин належать до груп підвищеної складності, і навпаки. Це спричиняє труднощі у навчально-тренувальному процесі, не сприяє формуванню рухових навичок та досягнення позитивного результату на змаганнях [1; 2; 3; 12], тому перебуває у центрі уваги роботи тренерів і фахівців спортивних танців.

Спортсмени спортивних танців зобов'язані освоювати великі тренувальні та змагальні об'єми техніки виконання. Проблема обмеження по фігурах заслуговує на особливу увагу в процесі технічної підготовки класифікаційних програм спортивних танців європейської програми за рівнями складності [2; 3; 4; 5]. Удосконалення процесу навчання спортсменів технічним діям та фігурам спортивних танців європейської програми може бути здійснене шляхом розробки та застосування допоміжної класифікації базових фігур з урахуванням найважливіших кінематичних характеристик – просторових і ритмічних. Ці показники є предметом експертної оцінки та відображені у правилах суддівства змагань зі спортивних танців [2].

У такому випадку системне уявлення контенту допоміжної класифікації базових фігур спортивних танців європейської програми (на прикладі танцю Танго) на основі подібності елементів їхньої біомеханічної структури, вважається не лише доцільним рішенням, а й проблемою цілком на часі для її реалізації.

Метою дослідження є схарактеризувати контент критеріїв для формування допоміжної класифікації базових фігур спортивних танців європейської програми з урахуванням просторових та ритмічних характеристик.

Для реалізації мети поставлено такі **завдання:**

1) проаналізувати проблематику щодо допоміжної класифікації базових фігур спортивних танців європейської програми, яка адаптована до різноманітних завдань технічної підготовки;

2) запропонувати авторську таблицю критеріїв допоміжної класифікації з урахуванням ключових біомеханічних характеристик техніки виконання кроків на прикладі фігур танцю Танго.

У роботі були використані наступні **методи дослідження:** теоретичний аналіз і узагальнення методичної літератури, моніторинг інформаційних ресурсів мережі Інтернет, контент-аналіз правил проведення змагань Міжнародної Асоціації спортивного танцю [4], Всесвітньої федерації танцювального спорту (WDSF) [10], Асоціації спортивного танцю України (АСТУ) [4] та Всеукраїнської федерації танцювального спорту (ВФТС) [5].

Виклад основного матеріалу дослідження. Є підстави вважати, що спортивні танці є витонченим видом спорту завдяки легкості рухів і, звичайно, «розтягнутим» лініям пари, які створюють її обсяг. Однією з найважливіших особливостей досліджуваного об'єкта є те, що ці лінії особливо складно утримувати при зміні позицій, зіткненнях з іншими парами, у обертальних фігурах або під час виконання протилежного руху корпусу. Як показує досвід педагогічної та тренерської діяльності, саме на початкових етапах у юних спортсменів слід формувати уявлення про поняття «техніка основних позицій корпусу» пари, застосовувати вправи загальної фізичної підготовки для розвитку сили м'язів плечового пояса та спини.

Зібраний і проаналізований фактичний матеріал дозволяє з'ясувати, що під технікою основних позицій корпусу танцювальної пари спортивних танців слід розуміти сукупність прийомів і дій, які забезпечують максимально розтягнуті по вертикалі та горизонталі лінії кожного з партнерів при збереженні певних точок контакту пари, які зумовлені специфікою кожного танцю європейської

програми. Технічну оснащеність, у такому випадку, складає сукупність даних прийомів і дій (наприклад, «форма», англ. Shape).

Як було сказано, в спортивних танцях, згідно з технічними підручниками, існує 32 основних позиції рук і корпусу пари [Мур А., Ховард Г., WDSF]. Як уже вказувалося вище, для танців європейської програми (Повільний вальс, Танго, Віденський вальс, Повільний фокстрот, Квікстеп) характерні наступні позиції і технічні дії:

1) *Вихідна позиція* – позиція наприкінці третього кроку та кінцева позиція в парі – становлять «програму пози». Описують зміну суглобових кутів у тілі спортсмена. У процесі виконання фігур пози (специфічні танцювальні позиції корпусу) змінюються шляхом зсуву та обертання партнерів вліво і вправо один відносно одного. У зв'язку з викладеним вище, фігури рекомендується розставляти у відповідності до наступних пріоритетів:

а) *Закрита позиція* – базова позиція, зазвичай використовується на початку кожного танцю [2; 11]. У закритому положенні права сторона центру партнерки знаходиться в контакті з правою стороною центру партнера. Ліва рука партнера та права рука партнерки з'єднані (рука партнерки лежить між великим і вказівним пальцями партнера, які утворюють фігуру Y). Партнер підтримує партнерку правою рукою за лопатку, зібраною кистю. А партнерка свою ліву руку кладе на передпліччя партнера. Плечі та стегна залишаються паралельними;

б) *Позиція зовні партнера* – коли крок виконується в фазі опускання, стегна будуть злегка зрушуватися вбік, поки праве стегно партнера, що рухається вперед, не опиниться поруч з правим стегном партнерки, що рухається назад [2; 11]. У цій ситуації тільки праві кістки ребер залишаються в контакті. Вона застосовується в тих випадках, коли при спільному русі пари виконується крок повз ноги партнерки (партнера), або коли один з учасників розвертається назовні з простору пари (позиція, коли партнерка ліворуч – в базових фігурах та варіаціях Танго не використовується);

в) *Позиція Променад* – права сторона партнера і ліва сторона партнерки знаходяться в контакті і утворюють V-подібну форму [2; 11]. Ця позиція використовується, коли обидва партнери повинні рухатися вперед в одному і тому ж напрямку (до відкритої частини V-подібної форми). Партнери розвернуті один відносно одного приблизно від 1/12 до 1/8 повороту, партнер – вліво, а партнерка – вправо. Голова, стегна та стопи танцюристів розташовані в бік руху пари. Стопи утворюють кут 90 градусів. Дама розташована з правої сторони від чоловіка (Контр Променад позиція – також не використовується у базових фігурах та варіаціях Танго);

г) *Позиція Фолевей* – права сторона партнера і ліва сторона партнерки утворюють V-подібну форму і використовується, коли обидва партнери повинні рухатися назад в одному напрямку [2; 11]. Пара розвернута вліво відносно партнера. При цьому розворот корпусу більший, ніж у позиції Променад через виконання кроку назад лівою ногою у партнера і правою ногою у партнерки. Як свідчать дані, позиція Фолевей дуже схожа на позицію Променад. Як і в позиціях Променад і Фолевей, плечі будуть повертатися менше, ніж стегна, залишаючись максимально паралельними, в той час як стегна будуть відкриватися між ступенем повороту від 1/16 до 1/8 вліво [9];

д) *Позиція голови* (англ., Head Position) – положення підборіддя відносно плечей або грудної клітки, що досягається за рахунок скручування шиї і подальшого обертання голови [11]. Використання позицій голови – індивідуально і залежить від інтерпретації в хореографії і стилі пари.

е) *Позиція протилежного руху корпусу* (англ., Contrary Body Movement Position (CBMP)) – розташування стопи ноги, що виконує крок, спереду або позаду, на або перетинаючи лінію іншої стопи, створює враження використання «Протилежного руху корпусу», але без повороту корпусу.

2) Варто зазначити, що в спортивних танцях існують різні поняття, які допомагають структурувати техніку виконання. Привертає увагу той факт, що поняття «Крок» (англ., Step) і «Дія» (англ., Action) мають різне значення. «Крок» – це скоординоване перенесення повної або часткової ваги з однієї ноги на іншу, а саме, «Дія» – це базовий рух, що не пов'язаний з перенесенням ваги тіла [11].

3) Слід зазначити, що «Позиції стоп» (англ., Foot Position) – термін, який відноситься до позиції однієї стопи по відношенню до іншої наприкінці кроку [2; 11]. Описує конкретний напрямок переміщення загального центру мас (ЗЦМ) спортсмена. Крім того, передбачається, що у разі виконання кроку проекція загального центру ваги рухається у межах площі опорної стопи і представляє «програму положення».

4) Важливо підкреслити, що «Рівняння» (англ., Alignment) або «Напрямок» (англ., Direction) стоп у вихідному та кінцевому положенні є важливим аспектом техніки виконання. Через те, що кроки виконуються за природною дугою, початкова і кінцева побудова не збігаються, тому в описі фігур подано тільки напрямок [2; 11].

5) Необхідно звернути увагу на «Величину повороту» (англ., Amount of Turn) – термін, що представляє «програму орієнтації». Описує загальну величину повороту корпусу спортсмена, що використана у фігурі, навколо вертикальної осі при веденні пари вліво та/або вправо. При описі фігур Танго досить вказати загальну величину повороту при виконанні всієї фігури [2; 11].

6) Цікаво відзначити, що робота стопи (англ., Footwork) у Танго використовується через терміни «подушечка», «внутрішній край стопи», «внутрішній край подушечки і стопи» і «вся стопа». Хоча робота стопи на кроках вперед описується як «каблук», невеликий тиск буде відчуватися на зовнішньому краї стопи лівої ноги і на внутрішньому краї стопи правої ноги. На кроках назад невеликий тиск буде відчуватися на внутрішньому краї стопи лівої ноги і на зовнішньому краї стопи правої ноги [2; 11].

Необхідно зазначити, що основою дидактики є навчання від простого до складного. Тому технічні дії, технічні елементи, фігури та змагальні варіації пропонується групувати та впорядковувати у вигляді таблиць відповідно до пріоритетних характеристик положення тіла спортсмена у просторі.

Є впевненість у тому, що, як показано на рисунку 1, переважна кількість фахівців вважає, що існує п'ять видів найбільш поширених технічних помилок при виконанні основних позицій спортивних танців європейської програми спортсменами протягом першої стадії багаторічної підготовки. Ці факти переконують у тому, що дані помилки є досить часто повторюваними і вимагають усунення. Причому, робота над цим повинна вестись суворо по розділах.

Рис. 1. Технічні помилки в позиціях рук і корпусу при виконанні спортивних танців європейської програми

Як було зазначено, в ході анкетного опитування групи експертів було визначено, що найбільш технічно складними танцями європейської програми для спортсменів класифікаційних категорій старшої вікової групи є Повільний фокстрот – $(4,1 \pm 0,3)$ балів, Квікстеп – $(3,3 \pm 0,5)$ балів і Танго – $(2,5 \pm 0,4)$ балів. Згідно з цим, до менш складних танців експерти віднесли Повільний і Віденський вальс – відповідно $(1,1 \pm 0,6)$ і $(0,7 \pm 0,3)$ балів. Отже, для підвищення ефективності технічної підготовки спортсменів спортивних танців протягом першої стадії багаторічної підготовки, рекомендується в більшій мірі вдосконалювати базові елементи таких танців як танго, повільний фокстрот і швидкий фокстрот.

Як свідчать дані, для визначення допоміжної класифікації базових фігур і змагальних варіацій спортивних танців європейської програми, які впливають на результат виступу спортсменів на змаганнях зі спортивних танців, проводилося педагогічне спостереження. Група експертів переглянула відео шести змагань в європейській програмі і суддівські протоколи 16 танцювальних пар вікової категорії Юніори 2 (14-15 років). Результати педагогічного спостереження представлені в таблиці 1.

Таблиця 1.

Показники втрат балів за техніку виконання фігур у танці Танго

Перелік фігур класифікаційного рівня	Втрати балів за виконання, ($\bar{X} \pm m$)				
	1-е коло змагань	2-е коло змагань	3-е коло змагань	Загальні втрати балів за фігуру	Оцінка за виконання
Brash Tap, «D»	0,2±0,05	0,2±0,2	0,1±0,05	0,5±0,2	4,5±0,2
Closed Promenade, «E»	0,3±0,1	0,8±0,15	–	1,1±0,1	3,9±0,1
Fallaway Promenade, «D»	0,4±0,1	0,7±0,2	0,5±0,1	1,6±0,2	3,4±0,3
Natural Twist Turn, «D»	0,3±0,05	0,6±0,1	0,6±0,1	1,5±0,1	3,5±0,1
Outside Swivel, «D»	0,2±0,1	0,1±0,2	0,1±0,2	0,4±0,2	4,6±0,2

Результати педагогічного спостереження показали, що в танці Танго фігурами, які впливають на остаточну оцінку виступу спортсменів на змаганнях, є: «Fallaway Promenade» $(3,4 \pm 0,3)$ і «Natural Twist Turn» $(3,5 \pm 0,1)$, оскільки ці фігури були оцінені на менший бал через велику кількість помилок – $(1,6 \pm 0,2)$ і $(1,5 \pm 0,1)$ балів відповідно. Менше впливають на оцінку такі фігури, як: «Closed Promenade» $(3,9 \pm 0,1)$. Практично не впливають на оцінку через хороше виконання – «Outside Swivel» $(4,6 \pm 0,2)$, «Brash Tap» $(4,5 \pm 0,2)$.

Дослідження показало, що для кожного з пріоритетних кінематичних показників рекомендується дотримуватись наступної логіки упорядкування технічних дій, елементів, фігур та варіацій:

- 1) від рухів без кроків до рухів із кроками;
- 2) від руху вперед до руху назад;
- 3) позиції лівої махової стопи (ЛН) упорядковані проти годинникової стрілки, а правої (ПН) – за годинниковою стрілкою;
- 4) від технічних дій до технічних елементів та фігур;
- 5) від повільного ритму (англ., Slow – S) до швидкого ритму (англ. Quick – Q) [11].

В якості прикладу наведемо, назви стовпців запропонованої таблиці критеріїв допоміжної класифікації базових фігур, які сформовані у групи відповідно до опису техніки виконання у підручниках (див. рис. 2). Побудова власної таблиці на основі даної послідовності біомеханічних характеристик дозволить зацікавленому тренеру або спортсмену отримати у своє розпорядження наочний та практичний засіб для забезпечення планомірного та систематичного навчання базовим фігурам танцю Танго.

У результаті виходить таблиця, в якій використані та систематизовані практично всі описані варіанти поєднань технічних дій танцю Танго. Ці факти переконують у тому, що стовпці таблиці критеріїв допоміжної класифікації базових фігур можна міняти місцями, адаптуючи програму навчання під поточні дидактичні, виховні та організаційні завдання.

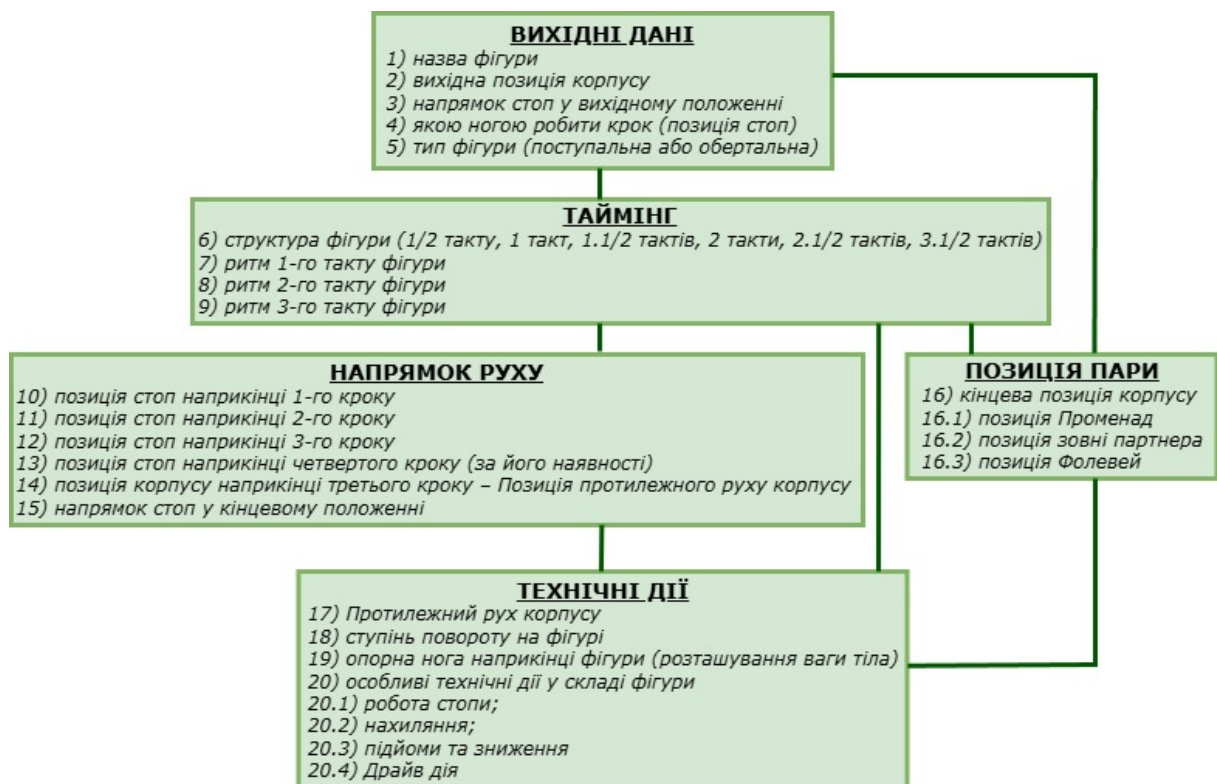

Рис. 2. Критерії допоміжної класифікації базових фігур

Є впевненість у тому, що у сучасному науковому дискурсі, присвяченому педагогічним питанням, значна увага приділяється вивченню особливостей тренувального процесу, що підтверджується роботами таких дослідників, як Dr. O. Rehder, M. Winkelhauis, R. Trautz, S. Tsuchiya PhD, S. Nystrom, Н. Батєєва, Т. Осадців, І. Соронович та інших. Проте детальний аналіз факторів, які впливають на ефективність тренувального процесу, залишається недостатньо розкритим у наукових дослідженнях і потребує глибшого вивчення. Спортивний [бальний] танець відзначається великою різноманітністю рухових дій, зміною інтенсивності під час тренувального процесу, а його результати визначаються як індивідуальними здібностями виконавців, так і складністю елементів, включених у змагальні програми [6].

Необхідно зазначити, що розвиток технічної та лексичної майстерності спортсменів у спортивному [бальному] танці базується на опануванні основних фігур, що узагальнюються під терміном «Бейсик». Проте, на жаль, робота над цими елементами поступово втрачає пріоритет, коли досягається високий рівень виконавської майстерності. Слід зазначити, що саме розуміння

правильного виконання базових кроків, фігур і дій є основою для формування у спортсмена будь-якого рівня відчуття статичного та динамічного балансу, координації, ритму, музикальності та гармонійної взаємодії в парі [9].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Можна з упевненістю сказати, що для підвищення ефективності процесу технічної підготовки спортсменів спортивних танців у Європейській програмі, слід більше уваги приділяти вдосконаленню базових фігур найбільш складних танців, які впливають на змагальний результат, а саме, в танці Танго – «Fallaway Promenade» і «Natural Twist Turn» протягом першої стадії багаторічної підготовки.

Відтак, можна впевнено стверджувати, що розробка та застосування програми допоміжної класифікації для різних спортивних танців європейської програми з урахуванням просторових та ритмічних характеристик сприятиме реалізації у процесі тренування принципів плановності, доступності та наочності.

Отже, є всі підстави зробити такий висновок: розподіл фігур за рівнями складності доцільно проводити на основі чітко сформульованих уявлень про пріоритетні компоненти рухової структури (особливо, біомеханічної) з точки зору системи навчання спортивним танцям і їх подальшого оцінювання на змаганнях.

Перспективи подальшого вивчення заявленої проблеми вбачаємо у дослідженні розробки подібних програм для спортивних танців свінгової групи та різних вікових категорій.

Список використаних джерел

1. Горбенко О. В., Лисенко А. О. Сучасні засоби і методи підготовки у спортивних танцях європейської програми. Матеріали ВНК інтернет-конференції «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку»: Зб. наук. праць. Переяслав, 2020. Випуск 66. С. 202-204. URL: <https://confscience.webnode.com.ua/arkhiv/>
2. Лисенко А. О., Горбенко О. В. *Спортивні танці (європейська програма)*: навч. посіб., Харків : ФОП Бровін О.В., 2020. 344 с.
3. Осадців Т. П. Спортивні танці. Навч. посіб. Л.: ЗУКЦ, 2001. 340 с.
4. Президія АСТУ. Перелік дозволених фігур АСТУ (Додаток 3). *Правила спортивних змагань зі спортивних танців затверджені Мінмолодьспорт України* Наказ №23/5.2/21 від 05.07.2021. КЕП: Бідний М.В. 05.07.2021. URL: <https://www.uds.com.ua/>
5. Президія ВГО ВФТС. Перелік дозволених фігур ВФТС (Додаток 5). *Правила спортивних змагань з танцювального спорту затверджені Мінмолодьспорт України* Наказ №8/5.2/21 від 10.03.2021. КЕП: Бідний М.В. 10.03.2021. URL: <https://audsf.com.ua/>
6. Федорченко Д. І. Фактори, що впливають на ефективність тренувального процесу в спортивному бальному танці. *Культура та інформаційне суспільство XXI століття* : матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної конференції молодих учених, 22-23.04.2021 / МКІП України, МОН України, ХДАК, НАМ України. Харків, 2021. С. 165-168. URL: <http://95.164.172.68:8080/khk dak-xmlui/handle/123456789/1350>
7. Ховард Гай. *Техніка виконання європейських танців*. «Танго»: видання 6-те [пер. А. Молчанової, 3-а редакція]. Харків, 2014. 42 с.
8. Ховард Гай. *Техніка виконання європейських танців*. Основні принципи: видання 6-те [пер. А. Молчанової, 3-а редакція]. Харків, 2014. 32 с.
9. Широковська О. М. Фундаментальні принципи формування виконавської майстерності танцівників бальних танців від Ювеналів до професіоналів. *Тенденції і перспективи розвитку хореографічного мистецтва у контексті культурно-освітніх процесів* : зб. наук. праць 1-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції, 23-25.05.2024 / МОН України, НУ «Полтавська політехніка ім. Ю. Кондратюка», ЛДУФК ім. І. Боберського, ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, НУФВСУ, ХДАК; [ред. кол. Рябуха Н. О. та ін. ; голов. ред. Рибалко Л. М.]. Полтава, 2024. С. 88-92. URL: <http://195.20.96.242:5028/khk dak-xmlui/handle/123456789/3173>
10. Moore Alex. *Ballroom dancing*. New York : Taylor&Francis, 2002. 308 p.
11. Sietas M., Ambroz N., Cacciari D., Cacciari O., Bosco F., ... Benincasa G. *WDSF TANGO (2nd Edition)*. Printed by Grafiche BIME, Roma, 2013. 170 p.
12. WDSF DanceSport Academy. *WDSF Syllabus*. WDSF Competition Rules. WDSF Headquarters : Av. De Rhodanie 54, 1007 Lausanne, Switzerland, 2024. URL: <http://www.worlddancesport.org/Rule/Athlete/Competition/Syllabus>

References

1. Horbenko O. V., Lysenko A. O. Suchasni zasoby i metody pidhotovky u sportyvnykh tantsiakh yevropeiskoi prohramy. Materialy VNK internet-konferentsii «Vitchyzniana nauka na zlami epokh: problemy ta perspektyvy rozvytku»: Zb. nauk. prats. Pereiaslav, 2020. Vypusk 66. S. 202-204. URL: <https://confscience.webnode.com.ua/arkhiv/>
2. Lysenko A. O., Horbenko O. V. *Sportyvni tantsi (ievropeiska prohrama)*: navch. posib., Kharkiv : FOP Brovin O.V., 2020. 344 s.
3. Osadtsiv T. P. *Sportyvni tantsi*. Navch. posib. L.: ZUKTs, 2001. 340 s.
4. Prezydiia ASTU. *Perelik dozvolenykh fihur ASTU (Dodatok 3)*. *Pravyla sportyvnykh zmahan zi sportyvnykh tantsiv zatverdzhenni Minmolodsport Ukrainy* Nakaz №23/5.2/21 vid 05.07.2021. KEP: Bidnyi M.V. 05.07.2021. URL: <https://www.uds.com.ua/>
5. Prezydiia VHO VFTS. *Perelik dozvolenykh fihur VFTS (Dodatok 5)*. *Pravyla sportyvnykh zmahan z tantsiuvalnoho sportu zatverdzhenni Minmolodsport Ukrainy* Nakaz №8/5.2/21 vid 10.03.2021. KEP: Bidnyi M.V. 10.03.2021. URL: <https://audsf.com.ua/>

6. Fedorchenko D. I. Faktory, shcho vplyvaiut na efektyvnist trenuvalnoho protsesu v sportyvnomu balnomu tantsi. *Kultura ta informatsiine suspilstvo XXI stolittia* : materialy Vseukrainskoi naukovo-teoretychnoi konferentsii molodykh uchenykh, 22-23.04.2021 / MKIP Ukrainy, MON Ukrainy, KhDAK, NAM Ukrainy. Kharkiv, 2021. S. 165-168. URL: <http://95.164.172.68:8080/khkdak-xmlui/handle/123456789/1350/>
7. Khovard Hai. *Tekhnika vykonannia yevropeiskykh tantsiv*. «Tanho»: vydannia 6-te [per. A. Molchanovoi, 3-a redaktsiia]. Kharkiv, 2014. 42 s.
8. Khovard Hai. *Tekhnika vykonannia yevropeiskykh tantsiv*. Osnovni pryntsypy: vydannia 6-te [per. A. Molchanovoi, 3-a redaktsiia]. Kharkiv, 2014. 32 s.
9. Shyrokovska O. M. Fundamentalni pryntsypy formuvannia vykonavskoi maisternosti tantsivnykiv balnykh tantsiv vid Yuvenaliv do profesionaliv. *Tendentsii i perspektyvy rozvytku khoreorafichnoho mystetstva u konteksti kulturno-osvitnikh protsesiv* : zb. nauk. prats 1-i Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii, 23-25.05.2024 / MON Ukrainy, NU «Poltavska politekhnikha im. Yu. Kondratiuka», LDUFK im. I. Boberskoho, KhNPU im. H. S. Skovorody, NUFVSU, KhDAK; [red. kol. Riabukha N. O. ta in. ; holov. red. Rybalko L. M.]. Poltava, 2024. S. 88-92. URL: <http://195.20.96.242:5028/khkdak-xmlui/handle/123456789/3173>.
10. Moore Alex. *Ballroom dancing*. New York : Taylor&Francis, 2002. 308 p.
11. Sietas M., Ambroz N., Cacciari D., Cacciari O., Bosco F., ... Benincasa G. WDSF TANGO (2nd Edition). *Printed by Grafiche BIME*, Roma, 2013. 170 p.
12. WDSF DanceSport Academy. *WDSF Syllabus*. WDSF Competition Rules. WDSF Headquarters : Av. De Rhodanie 54, 1007 Lausanne, Switzerland, 2024. URL: <http://www/worlddancesport/org/Rule/Athlete/Competition/Syllabus>